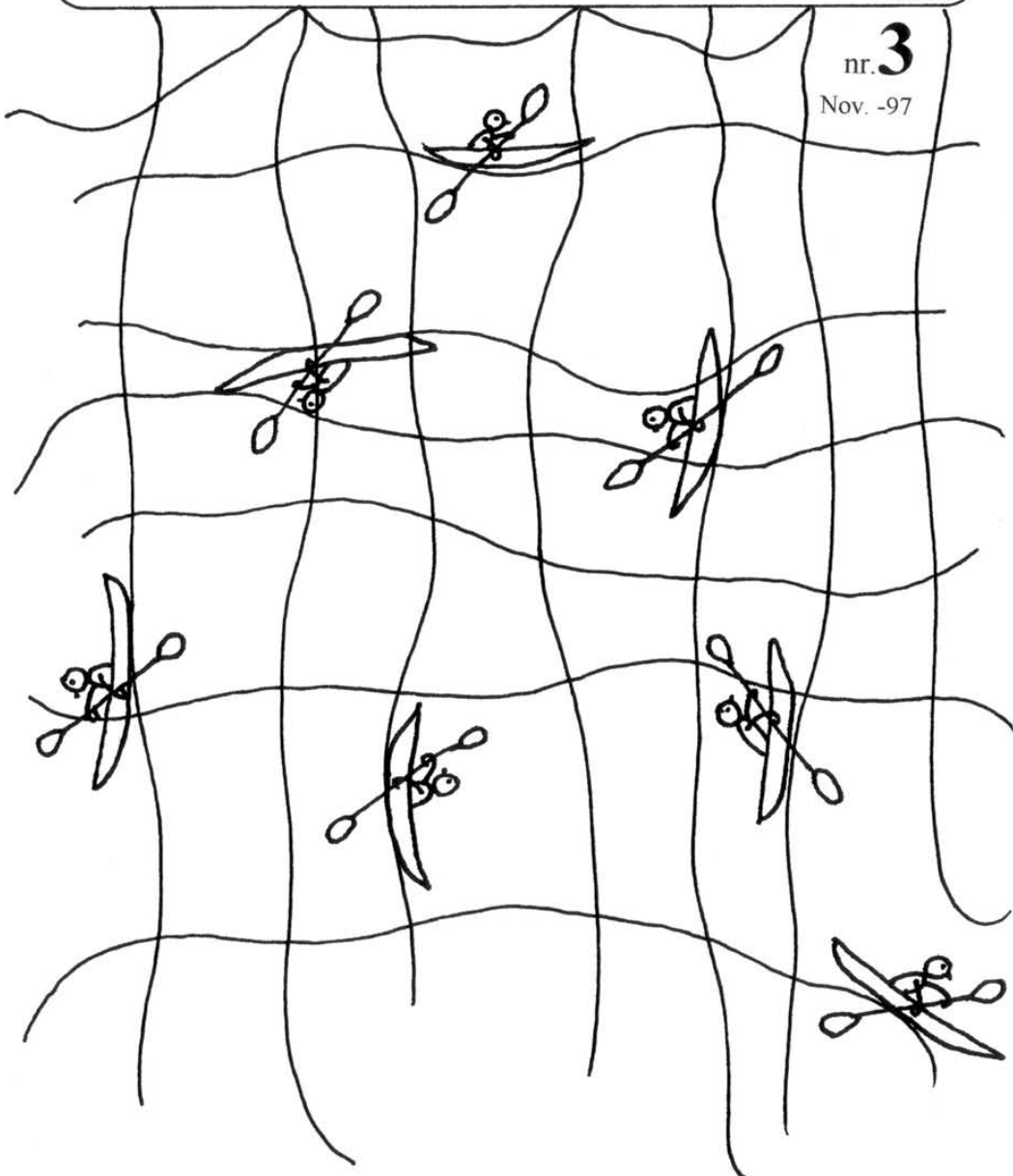

NYHETS BREV

Kontakt nät för kajakfärdspaddlare

nr. **3**

Nov. -97

Alien trasslar till min tillvaro.

Nyköping söndagen den 9/11 -97

Jag köpte mig alltså en dator till sist. En liten bärbar historia som jag var mycket glad och stolt över - tills jag fick den installerad här hemma i min skrivarhörna.

En halvtimme senare döpte jag den till Alien.

Det var precis så jag kände inför min nya maskin. Den utgjorde ett fullständigt främmande element i min sinnevärld. Jag förstod inte dess språk och Alien förstod uppenbarligen inte mitt. Jag var van vid Macintosh och Alien är en PC. Trodde aldrig att det skulle kunna vara så stor skillnad.

Nä, varteftersom dagarna gick, började jag hitta vägarna in till Aliens hjärta och jag fick mer och mer ut-byte (datorvits!) av den. Dock inträffade oxå en hel del konstigheter och jag satt ofta i telefon med försäljarens serviceavdelning. Alien lämnade nästan dagligen små varningsmeddelanden, felmeddelanden o.s.v. och uppmanade mig oftare och oftare att köra felsökningsprogrammet och till slut hängde den upp sig alldeles och bara vägrade att öppna sig för mig.

Försäljaren bad mig då att skicka Alien för en översyn och vi blev åtskilda i över två veckor. Det var två mycket långa veckor.

Det visade sig att Alien hade allvarliga fel på hårddisken och denna byttes ut. Jag fick i fredags hem, en visserligen ganska pigg och rask Alien, men skärmen ser nu ut som om någon dragit en mörkgrå nylonstrumpa över den.

Jag har ägnat helgen åt att med kisande ögon och näsan tio centimeter från skärmen, färdigställa detta Nyhetsbrev. Jag undrar hur pass nyttigt det är....ögonen sved rejält när jag gick och lade mig vid tresnåret i går natt. Kanske inte ska skylla det på Alien försås.....

Jag hoppas innerligt att nylonstrumpan skall visa sig möjlig att avlägsna utan att behöva genomlida ytterligare en skilsmässa. Morgondagen får utvisa.....

Redan detta tredje Nyhetsbrev innehåller en hel del material från andra medlemmar än undertecknad och jag ser mig själv inom en snar framtid bara sitta här och ta emot en mängd fina artiklar som jag travar iväg till tryckaren med sisådär varannan månad.

Nåja, jag tycker om att sätta mig ner och författa emellanåt och dessutom kommer jag nog inte att kunna hålla igen min stora trut särskilt länge. Jag vill ju gärna ha ett ord med i leken liksom.

Medlemsantalet har ökat drastiskt! Det kan Du lätt konstatera genom att spana in medlemsförteckningen längst bak i brevet. Där finns nu 40 adresser, varav några är par och därför kan producera dubbelt så mycket spännande artiklar! Ökat antal medlemmar innebär oxå ökat antal pennningar i kassan, vilket i sin tur medför att vi får råd att skicka ut fler Nyhetsbrev, så skriv av hjärtats lust!!

Jag kommer att arrangera ett kajaksymposium i Bohuslän nästa sommar. Från fredag kväll den 21 Augusti till söndag kväll den 23:dje i samma månad, kommer Du att kunna delta i allt från manöver- och räddningskurser till högsjöpaddling, surfing, spännande rockhopping och ingående rakt fram paddlingsteknik. Det blir ett utpräglat tekniksymposium utan särskilt mycket natur och kultur, men en del sådana inslag blir det nog ändå. Bl.a. kommer byggare av trä och dukkajaker att finnas på plats och troligen även representanter för kajakidkande organisationer med mer inriktning på naturförståelse. Försäljare och uthyrare av kajaker med tillbehör kommer oxå att finnas på plats, så att Du kan klämma på den där paddeljackan Du funderade på eller ta en tur i nån ny intressant kajakmodell.

Närmare information om symposiet kommer i nästa nummer av Nyhetsbrevet.

Jag började att skriva denna sida med teckenstorlek 12 och jag är nu nere på 8, så jag gör nog klokt i att sluta nu, medan det ännu är läsbart. Jag önskar dig en trevlig lässtund med detta Nyhetsbrev.

Vid taneentbordet: Karin Mentzing

OM UPPLEVELSER

Att sitta i sin kajak i lä bakom en bergig udde och höra bränningars dån från vindsidan, där havet ligger öppet och kusten utan skydd för vågors och dyningars respektingivande styrka.

Att fatta rätt beslut, om det efter ens egen kapacitet är möjligt att fortsätta, utan att överskrida sina säkerhetszoner.....

ÄR DET EN UPPLEVELSE?

Att i goda paddelvänners lag duka fram andrafikat på fördäck när kajaken ligger lugnt förankrad vid några vasstrån i en spegelblank vik, där endast ett par gräsänders sakta simmande skär skårar i spegelns yta.....

ÄR DET EN UPPLEVELSE?

Att paddla från A till fjärran B på det absolut snabbaste sätt som står inom Din fysiska och psykiska förmåga.

Att utnyttja alla timmar på dygnet och dessutom göra en djup resa till ditt inre. Kanske upptäcka egenskaper som Du inte ens visste att Du hade.....

ÄR DET EN UPPLEVELSE?

Att träffa likasinnade vid bryggan en förmiddag, för att paddla till en solig klippa några kilometer bort och där avnjuta god mat samt utbyta tankar om kajakers för- och nackdelar eller livets stora olösta frågor.

Att vällustigt rolla och vältra sitt ekipage i sommarljumt vatten.....

ÄR DET EN UPPLEVELSE?

Vart vill jag komma med detta? Jo, genom årens lopp har jag fått frågor, ibland halvsyrliga kommentarer i både tal och skrift, om att "jaga kilometer" är väl ingen upplevelse....

Nej, man skall ta det lugnt och undersöka varje vik och intressant ställe. Då missar man inte upplevelsen.

Från första stund har jag tyckt att detta är ett så ogeneröst och onyanserat tänkande.

Dessutom ställs frågorna, eller fällt kommentarerna, oftast av människor som själva inte prövat de olika färdställen.

Att undersöka vikar och intressanta ställen har gett mig oförglömliga upplevelser. Jag behöver t.ex. bara titta på mina Mälar-kartor, där färdstrecken löper kors och tvärs. In i vikar, genom sund och runt öar, i denna underbara sjös hela längd och bredd.

Men de som påstår att man inte också får upplevelser när man paddlar långa sträckor -"jagar kilometer"- på gränsen av sin förmåga, de har själva förmodligen aldrig prövat just det färdstället. Och då går det ju inte att jämföra.....

Jag tycker fortfarande, så som jag många gånger tidigare gett uttryck för, att vare sig vi är långfärdspaddlare i ordets verkliga betydelse, eller "bryggpaddlare" som tar en sväng till den där soliga klippan, eller om vi är bådadera, så finns det plats för oss alla.

På havet är vi alla systrar och bröder!

Jim Danielsson

Norskt søtvatten i øronen

31/8 - 3/9 1997

Ett utdrag ur dagboksbladen

Sommaren gick mot sitt slut, lite av höststämning hade börjat infinna sig även om termometern fortfarande sade annat. Jag led av oemotståndlig lust att åka bort ett slag, och lyckades boka undan en vecka. Hur svårt är det inte, att ta sig en vecka bara till sig själv! Hundra uttalade och tusen outtalade krav står ivägen. Men jag vet ju att dessa krav liksom tonas bort, bara jag väl kommit ner i kajaken. Det är bara att stålsätta sig, lova barnen presenter och chefen övertid, sedan snabbt ge sig iväg.

Jag ville se hur det är att ta sig uppför de norska sjösystemen från Halden, och vidare in i det svenska Dalslands-systemet. Om tiden räckte skulle jag paddla ända ner till Vänern, annars fick jag väl avbryta vid någon lämplig busshållplats. Efter avslutade plikter lastade jag bilen och drog iväg norrut. Mat för en dryg vecka, kläder, säkerhetsgrejerna, vitlökar (barnens förkyllning verkade jag få ära) och förstas en kajak. Det blev tjänstekajaken, en Seayak som annars ingår i Orust Kajaks hyrpark. Till just denna expedition hade införskaffats en ny vagn, för dragning över land där så skulle behövas.

Kom fram till Halden vid halvnottiden på kvällen. Rättare sagt till Tistedal, 4 km från Haldens centrum, ty vägen däremellan innehåller inget farbart vatten. Ursprungligen hade jag tänkt natta över i bilen och sticka först i gryningen, men vem kan motstå en ljum sommarkväll, en spegelblank okänd sjö och en resklar kajak? Inte jag i alla fall.

Aah, den ljuva känslan av att hamna på plats i den sköna sitsen och så de första paddeltagen med en fullt långfärdspackad kajak, trög på grund av lastens tyngd men ändå snart uppe i fart. Porlandet från bogen, nattluften som börjar fläkta ansiktet och kittla luktnerverna! Det är alltid lika skönt att sticka ut, jag älskar avfärder! Ett par rader av Alf Hambe kommer ofta i mitt huvud när jag börjar en resa:

"Visst är skönt att gå in genom främmande dörr men att sedan gå ut - det är fröjd!"

Jag var snart ute ur hamnen och befann mig på Femsjøen, svart som tjära nu när solen försvunnit bakom trädens kam. Jag siktede först mot en skogklädd ö någon halvmil (sjömil, alltså) ut, men när jag kommit fram till den såg den inte inbjudande ut. Jag beslöt försöka hitta en strandplätt längre österut. Det gjorde jag också snart. Slog upp tältet, tog en slurk whisky och ett par vitlöksklyftor för att

dämpa förkyllningssymptomen, lade mig sedan att läsa i tältlyktans matta sken. Det blev inte många rader förrän den ganska långa dagen tog ut sin rätt - jag somnade som klubbad.

Vaknade som jag brukar i gryningen, solen glimmade bland träden och höll redan på att jaga bort älvaslöjorna över vattnet. Jag låg kvar och drog mig en stund, men var snart uppe och igång. Jag har alltid gillat frukostar, morgonmämiska som jag är, men frukost ute är bäst. Det kan jag njuta av även när livet i övrigt ser ut som pest och mörker. Nu blev det fil & müsli, följt av saftigt grovt bröd med en god rökt korv, och förstas ett par stadiga koppar kaffe. Efter en sådan behaglig laddning är det en bagatell att slå ihop tältet, stuva kajaken och baxa ner den i vattnet. Klockan var knappast mer än sju (hade ingen klockan med mig, men pejlade solen) när jag kom iväg.

Stenselva var fin, bergigt och skogigt, tät vegetation ända ner till vattnet. Ett och annat hus, men det mesta av området obebott. Jag tog en kort lika/kissepaus ett stycke upp, men fortsatte sedan direkt till Brekke slussar. Att möta dessa slussportar - norra Europas högsta (27 meter totalt), sedda från kajakens låga perspektiv - var mäktigt. Det var faktiskt lite nedslående, en känsla av oöverstiglighet infann sig. "Jag kommer aldrig förbi här..." Men slussar är ju till för oss sjöfarare, inte tvärtom, så jag morskade upp mig, förtöjde vid en föredömligt låg brygga och klev iland för att utforska.

Dragvägen såg bra ut, lite bökgigt just vid urtaget och isättningen, men annars slätt om än lite brant. Jag landade kajaken och började med att kaka lite av den skinkpaj, som tillagats hemma men som nu tinat alldeles lagom. Att dra på fastande mage kan inte vara nyttigt. Helst skulle man väl ha haft dragöl också (ni har väl läst "Röde Örn i Österled"), men man kan ju inte lyckas få med allt.

Vagnen passade fint och verkade klara att bära kajaken fullt lastad. Jag började dra uppför den stundtals branta backen. Det gick sakta men det gick, faktiskt lättare än jag väntat. Efter 2/3 av backen fanns en plan med en lämpligt placerad offentligt toalett med dricksvattenskran. Jag tog en paus och utträttade en hel rad behov samtidigt. Sedan tog jag den sista tredjedelen utan att blinka.

Högst självbelåten efter denna framgångsrika dragning (Prestationer är kul - men bara efteråt!) satte jag ut på den övre delen av Stenselva. Här visade sig finnas nästan två och en halv sjömil mycket vacker, smal passage. Tät vegetation, höga berg men också skrevor och strandplättar. Nästan inga hus. Vid ett

Haldenvassdraget, södra delen

par ställen var skogen så tätt inpå vattnet att jag faktiskt kunde plocka ett par blåbär utan att kliva ur kajaken. Stannade vid en färdigställd lägerplats för lunch, åt resten av den där skinkpajen. Paddlade vidare, besåg den gamla slussen (nu mest under vatten) vid Krappetø.Njöt av tystnad och skogsdofter. Sjön Aspern var fin att se på, höga skogklädda berg runtom. Kanske lite väl bebyggt för att det skulle kännas helt rätt. Jag paddlade på i skön sensommarvärme, naken bortsett från flytväst och kapell. I sjön har man iordningställt lägerplatser och friluftsområden, åt så småningom middag på ett sådant ställe, Løvoya. Det var dock alldeles för tidigt och alldeles för bra väder för att stanna, jag fortsatte i maklig takt. Vägen gick nu nästan rakt norrut, upp i Skodsbergelva. Det första avsnittet, upp till Fossen, var det klart finaste, med vildmarkskänsla. Mycket fågel, framför allt skrakar. Efter Fossen var det åter inte hel del bebyggelse på stränderna, helt OK men inte direkt någon naturupplevelse.

Aramarksjøen verkade ett tag hopplös vad beträffar bra lägerplatser, och nu började ljuset vika. Jag såg en hyfsad sandstrand bredvid stängda sommarstugor, men ville helst ha något finare. Fick syn på en pytteliten ö en halvmil bort och beslöt chans på den. Ön visade sig vara en fullträff. Högst 50 meter i diameter, stenig men med ett bra ställe att dra upp kajaken och så slätt och fint för flera tält. Därtill eldstad med färdighuggen ved! Tack någon - elda kunde jag visserligen inte (eldningsförbud rådde), men eldstaden och veden värmdde ändå. Jag kände mig liksom välkommen. Fick upp mitt lilla tält, tog lite kvällsmat och en whisky-/vitlöksdos. Satt länge och njöt av den fina kvällen. Hade det inte varit lite för nära till vägar och mopedåkande slynglar, hade kvällen varit perfekt. Somnade sent, trött men vid gott mod.

Morgonen därpå var inte lika fin som kvällen. En regnsvätt, grå skyar, vind med bett från sydost. Jag drog inte ut på frukosten, utan gjorde mig tämligen raskt klar för avfärd. Vid rejält regn föredrar jag att sitta i kajaken, där förblir jag torr och varm. Nu lugnade molnen sig, det kom små blå fläckar, och jag insåg redan innan jag hunnit iväg att regnet inte var omedelbart förestående.

Strømsfoss sluss ligger alldeles i början av Strømselva, när man kommer söderifrån. En liten by med jordbruksmarker omkring, handelsbod och så slussen. En gammal anläggning med måttlig lyfthöjd, portar av trä och vackra gjutjärnsbeslag. Även här fanns nedströms en bra kajakbrygga, jag förtöjde och gick på rekognosering. Någon bra dragväg kunde jag inte se, kanske skulle jag tvingas lasta ur kajaken och bära i omgångar? Men uppströms låg en turbot, där jag såg tecken på aktivitet. Jag talade med skepparen,

och han bekräftade att de skulle slussa ned om en timme. Bra, då dyker ju slussvaken upp.

Jag passade på att använda en nybyggd dusch- och toalettanläggning, kika lite på byn och på den frodiga naturen runt slussen. Slussvaken kom som väntat, en sympatisk och pratsam man. Medan turboten manövrerade in i slusskammaren, gjorde jag mig i ordning där nedanför. Snart började det forsa runt mig, då luckorna i nedre slussporten öppnades. Inte färligt, dock, slussvaken hade vett att öppna försiktigt.

De nedre portarna svängdes upp, turboten passerade ut. Det var min tur att gå in i den träskodda, fuktigtryande kammaren. Vattnet släpptes på i lugn takt, efter ungefär 10 minuter var kammaren full, och de övre portarna öppnades. Vi bytte avskedshälsningar, så bar det av igen.

Strømselva ovanför slussen var slingrande och spännande. Strax innan jag kom ut i Øymarksjøen fann jag en fin lägerplats, som jag nyttjade för ett rejält lunchstopp. Himlen var åter ganska grå, regnet syntes inte så avlägset, men jag vågade mig ändå på en liten tupplur under tallarna. Någorlunda uppiggad (förkylningen började nu visa tecken på att bli öroninflammation, så helt fräsch kände jag mig inte) tog jag itu med det sista avsnittet före den stora dragningen, Øymarksjøen. Vek snart in i Otteids-viken och paddlade den sista halvmilen in till Otteid.

Letade länge och väl efter en vettig länning för att dra upp. Hittade så småningom en, alldeles öster om landsvägsbron. Det innebar visserligen dragning på två kilometer (man kan korta dragningen, men då blir det två separata lyft), men vägen såg bra ut vid min rekognosering. Badade upp kajaken på vagnen, det gick bra även denna gång, även om just första biten upp till vägen var lite trixig. Började sedan vandringen genom skogen med kajaken i släptåg. Ån gick det upp, ån gick det ner, men hela tiden var vägen slät och bra. Tog lite paus i skogen, åt en macka. Ett äldre par kom gåendes längs vägen, vi utbytte hälsningar och jag bad efter en stunds samtal mannen att ta en bild med min kamera (det är ju inte varje dag man är ute och går med en fullt stötuvsad havskajak mitt inne i skogen). På det hela gick dragningen betydligt smärtfriare än jag föreställt mig.

Väl framme vid Stora Les strand intog jag middag på stranden, min mening var att sedan paddla ut och finna nattläger någonstans på svenska sidan av sjön. Men planerna kullkastades av en upptornade åskfront, det vara bara att dra in kajaken på en parkeringsplats och snabbt slå upp tältet på en gräsmatta. Det gick precis, jag hann få upp yttertältet och in med grejerna innan kranarna öppnades. För regnfloden blev nästan i klass med slussens forsar, det formligen vräkte ner. Åskan var kraftig och ihållande. Jag beslöt att ligga kvar för kvällen, dels på grund av regnet och åskan, dels därför att mina öron började

värka ordentligt och febern satte in. Tog en rejäl dos Alvedon, hoppade över whiskyn (och då är jag verkligen sjuk!) och bäddade ner mig själv. Trots att klockan inte kan ha varit mer än sex-sju på kvällen, somnade jag snabbt. Vaknade till några gånger under natten, ibland av åska, ibland av hugg i örat, men sov på det hela taget rätt gott.

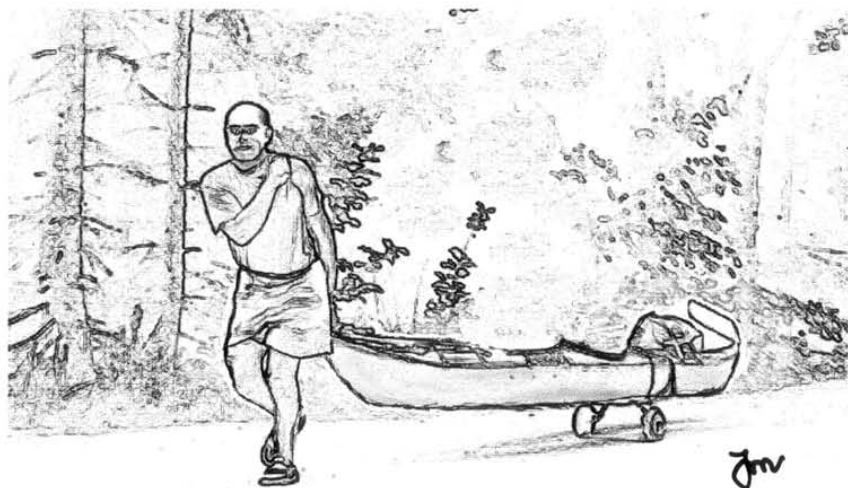
Morgonen den fjärde dagen var gråmulen och blåsig, men inget regn i omedelbar närhet. Jag dödade öronsmärtorna med mera Alvedon och tänkte att jag skulle åtminstone ta mig över till Lennartsfors. Kajaken åkte ner i sjön, tältet och de andra grejorna ner i kajaken, jag åt frukost och var sedan klar för avgång.

Då hände det jag inte förutsett (även om jag i efterhand tycker att jag borde): När jag satte mig i kajaken kände jag mig plötsligt yr, och innan jag

visste ordet av var jag på väg att gå runt! Det var inte djupare än att jag kunde sätta en hand i botten och häva kantringen. Jag satt stilla och pustade ut, muttrande över min egen klantighet. Det hände igen! Jag liksom bara föll åt sidan! Även denna gång lyckades jag rädda mig från en fullständig vurpa, men det gick upp för mig att något var fel. Det var som om balanssinnet inte hängde med... Javisst ja, öronen. Öroninflammationen hade gått så långt att balansorganen påverkats! Mycket kan jag vara utan när jag paddlar, men inte balanssinnet. Jag beslöt genast att ge upp. Hade inte mer än dragit upp kajaken på land igen när detta beslut förstärktes av ännu en rejäl åskfront.

Något slokörad (även i bokstavlig mening) tog jag så småningom bussen tillbaka till bil, civilisation och en penicillinkur.

Jens Marklund

MARELD.

Vi satte av precis när solen gick ner. Vi var åtta stycken som hade kajakerna fullastade med mat, dryck och tältgrejor för två övernattningar.

Kraftigt högtryck klar luft, lite snö, kalla nätter och underbart månsken.

Månen hade inte gått upp när vi paddlade till Koljön på fredagskvällen. Så fort ögonen hade vant sig vid mörkret såg vi en massa mareld runtomkring oss. Dom som hade lampor släckte dem. Vi fick var sin silverglitrande bogvåg att njuta av. När vi doppade ner paddeln blev det ett moln av stjärnhimmel runtomkring den. Dropparna exploderade i ljuskaskader när dom träffade vattenytan. Kajaknosarna lystes upp underifrån av det silverskimrande ljuset. Det låg en magisk känsla i att paddla.

När vi kom fram till ön var det ingen som ville gå iland. Så småningom kröp vi upp på en underbar sandstrand där vi satte upp våra tält i mörkret. Ett lätt snöfall gjorde oss sällskap. Lagom till tälten var resta slutade det att snöa. Vi tog fram den medhavda veden ur båtarna och gjorde en liten lägereld där vi kunde värma knän och händer. Det var flera som aldrig hade sett mareld förut och det blev en livlig diskussion runt elden.

Mareld är myriader av alger som alstrar eget ljus när dom kommer i kraftig rörelse. Det är ganska vanligt längs västkusten från augusti till december. En av anledningarna att relativt få västkustbor har sett det är att algerna kommer in till kusterna lagom till att det blir kallare

ute och det vistas mindre med folk längs stränderna vid denna årstid. Kanske finns dom där hela sommaren också. Men då är nätterna för ljusa för att kunna se dem.

Det finns också en svamp som lyser om natten på samma sätt. Det är mycelet från Honungsskivling som lyser i murken ved. Det kallas lysved eller uggleved.

Algerna är inte bara vid ytan. Dom finns ganska många meter ner i djupet. Så dykning i mareld är en av de mest fashinerande upplevelserna jag har upplevt. Under ytan känner man sig som ett viktlost rymdskepp som svävar genom vintergatan. Varje rörelse ser man som en lysande skugga. En fisk simmar iväg och lämnar ett stråk av gyllene stjärnhimmel bakom sig.

Bara att sitta i mörkret och titta ut över vågorna en blåsig natt när vågbrotten glimmar silvervitt är värt lite köldrysningar och knottrig hud.

Jag önskar att alla paddlare kan få uppleva mareld någon gång. Ta en tur till västkusten en helg och gör en nattpaddling. Tag gärna med våtdräkten och ett cyklop.

Hej o hå paddla på

Håkan Jernehov

Bogsering.

Hejsan!

Detta är Stefan Jönsson som skriver. Jag är ansvarig för långfärdsverksamheten i Brunnsvikens kanotklubb i Stockholm. Jag har av Karin blivit ombedd att skriva lite om bogsering. Har ni åsikter eller undringar om nedanstående ord så finns min adress någonstans i denna tidning; ni kan naturligtvis även skriva en insändare, så att alla får läsa era åsikter.

Varför?

Bogsering kan vara lösningen på ett flertal problem som man kan råka ut för vid turpaddling i kajak, t.ex.:

Sjukdom t.ex. illamående, sjösjuka. Trötthet - utmattning; bogsering bör sättas in i så god tid att personen aldrig blir utmattad, detta för att inte problem med t.ex. balans och att hålla kroppsvärmen skall uppstå. Skada; t.ex. handled, axel eller kraftiga blåsor i händerna. Svårighet att hålla kursen. Problem med stabiliteten. Förhindra drift mot farligt område vid kamraträddning. Förhindra drift vid raster på vattnet (flotte). Hjälp till andra vattenvarelsor t.ex. vindsurfare och jollar.

Hur

Vid vissa av problemen ovan kan den nödstälde inte hålla balansen själv. En tredje paddlare får då lägga sig långsides den nödstälde och hjälpa till med balansen, varefter hela "paketet" bogseras i land. Vid längre bogseringar turas man naturligtvis om inom gruppen. Man kan även vara fler som bogserar samtidigt. Den/de som blir bogserade bör förses med förstärkningskläder för att inte bli nerkyld av att sitta inaktiva.

Utrustning

Att endast ha med sig en bit rep som bogserlina är naturligtvis bättre än ingenting, men att ha en speciellt förberedd bogserutrustning gör livet betydligt enklare och kan i vissa situationer vara skillnaden mellan tillbud och olycka!

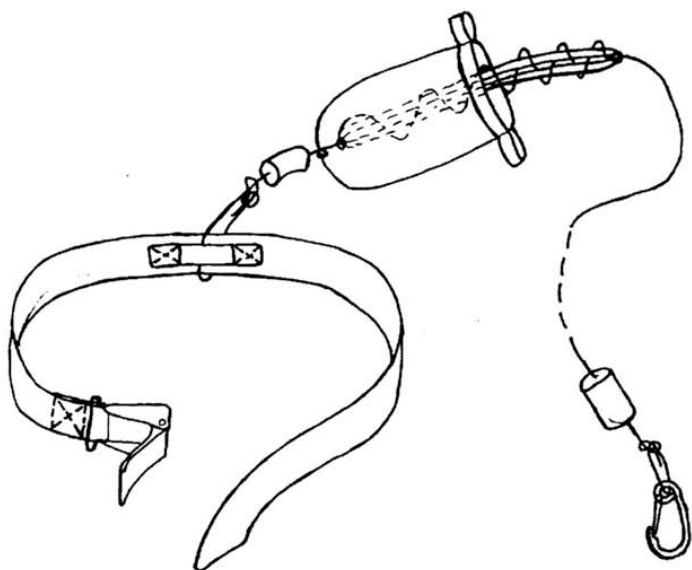
Det finns en rad olika typer av bogsersystem vad gäller material, stort och klumpigt eller litet och nätt, fäst i kajaken, integrerat i flytvästen eller som ett separat midjesystem. Det finns även en rad tillbehör eller specialtekniker som t.ex. en speciell lina att fästa under stäven på den bogserade kajaken för att öka kursstabiliteten eller tekniken (framför allt använd inom forspaddling) att den bogserade greppar tag om bogserarens för, så att bogseraren på detta sätt även erbjuder balanshjälp.

Beskrivning av bogserutrustning.

Här skall beskrivas en utrustning som sitter runt midjan på den som bogserar, den har fördelarna att inte kräva några ingrepp på kajaken samt att vara flyttbar mellan paddlare. Den är lätt att tillverka själv och materialet går att köpa i friluftsför- och båttillbehörsaffärer. Systemet består av följande delar, se bild:

Karbinhake för att snabbt kunna fästas i fören på den kajak som skall bogseras. Karbinhaken bör vara stor nog att kunna hanteras även med kalla händer, den måste naturligtvis vara rostfri och försedd med ett flöte så den inte sjunker. Linan skall flyta (polypropylen), vara stark (6mm diameter räcker), synas (gul eller orange) och ha

tillräcklig längd (10 - 12 meter). För att bogseringen skall bli behaglig och ryckfri är linan virad kring ett gummiband (innerslang till ett cykeldäck) den sista biten närmast bogseraren. Förvaringspåsen försluts som en Ortlieb-påse och förseglas med karbinhaken. Vid användande häktar man av karbinhaken varvid påsen öppnas. Även denna ände av linan bör ha ett flöte då varesig påsen eller maggördeln flyter. Gördeln som håller systemet på plats runt midjan skall vara bred (5 cm) och spännet av snabbloss-typ, så att bogseraren kan göra sig fri om linan trasslar in sig. När bogserlinan inte används så ligger den i sin förvaringspåse som sitter fast på maggördeln. Systemet sitter alltså runt midjan vid normal paddling; redo att användas!

Avslutningsvis

Prova ut din bogserutrustning innan du måste använda den. Börja bogsera i tid så att inte skador eller sjukdomstillstånd förvärras eller någon blir farligt utmattad. Tyvärr anses det av många som ytters förnedrande att bli bogserad och man fortsätter hellre att paddla med t.ex. en värkande handled, vilket leder till att skadan förvärras och att handleden kan bli obrukbar för en längre period. Bogsera därför varandra på skoj; det är bra övning för att vänja sig vid utrustningen och lära sig tekniken, men också för för att avdramatisera situationen, så att ingen behöver känna sig besvärad över att bli bogserad när det är allvar.

Mina älskade stövlar.

Om man som jag, är frusen av sig och avskyr att blöta fötterna när det är kallt i vattnet (d.v.s. 11,5 månader om året), vill man förstås ha stövlar. Nackdelen med dessa är att de fungerar som rena självmordsredskap om man skulle hamna i sjön. Det går inte att simma med gummistövlar, inte heller att sparka av dem i vattnet. Farväl grymma värld....

Men det finns en polyesterstövel, Musto M2. Denna stövel går alldeles utmärkt att sparka av sig, om det skulle behövas! Alltså ingen fara för livet.

Stöveln är också lätt och behaglig, har skön läst. Skaftet är rejält högt. M2:orna har det bästa grepp på klippor, jag funnit hos något skodon. Man kan nästan gå vertikalt. (O.K. nu ljög jag, men inte så mycket.) Faktiskt så bra att det är lite lurigt att senare paddla i *andra* skodon. Man kliver i land och förutsätter samma goda grepp - rutch, plask!

Mitt första par höll i 14 år, under en period av mitt liv som innehöll tiotusentals sjömil långsegling (till stora delar i stövlar), dessutom många skogs promenader, kajakturer, grävande i trädgårdar, klafsande i gödselstäckar o.s.v.

14 år! Helt otroligt! Jag hann bli mycket fäst vid mina stövlar.

Par nr. 2 inköptes 1996 men höll bara ett par veckor! Orsaken var att jag redan under en av de första turerna råkade få olja på stövlarna. Det tål inte polyesterstövlar. Inga petroleumoljor alls. Ej heller bensin.

På minussidan: De tål alltså inte olja eller bensin. De tar stor plats i kajaken, när man inte har dem på sig. De är också dyra. Runt 700:- får man ge för ett par M2:or. Inte farligt om de håller i 14 år, men det bränner förstås rejält i plånboken just när inköpet sker. Självt tycker jag att mina fötter är värda den lyxen, men det är förstås ett personligt val.

Henri Lloyd gör också polyesterstövlar. Likaså Plastimo. Bägge till betydligt lägre priser. Någon som har erfarenheter av dessa, eller andra märken? Går det att sparka av dem i vattnet? Hur är greppet på klippor? Hur är det med hållbarheten?

Jens Marklund. Storlek 44.

Karins enkla sopp-gryta.

Slanta en morot och tärna en potatis. Lägg detta i en kastrull och häll på vatten så att det precis täcker. Salta. Koka tills morot och potatis är nästan klart. Skär purjo i lagom bitar. När Du ska lägga dessa i kastrullen, beror på hur mjuka/knapriga Du vill ha dom.

Skär fiskfilé i små bitar och låt dom koka med på slutet. Peppra. När fisken är vit: Häll i gräddede massor av finhackad dill. Klart!

Vill Du ha rätten lite stadigare kan Du skaka ihop lite mjöl och vatten i en lock-burk och hålla i detta samtidigt med fisken. Tycker Du om vitlök, kan Du gott låta en hackad vitlöksklyfta koka med redan från början.

Tycker Du om curry, så kan Du fräsa purjon spearat i massor av curry och sedan lägga

över det i kastrullen.

Vispgräddede håller sig hyfsat, men inte flera dagar i sommarvärme. Det går säkert bra med Crème Fraiche också, som håller sig bättre än gräddede. Låglaktos gräddede har också längre hållbarhet. (Gäller även låglaktos mjölk.)

Om Du tar med färsk dill, så linda in stjälken i blöt trasa eller hushållspapper och lägg alltsammans i en plastpåse. Djupfryst dill håller sig ett par dagar och det gör inget för en soppgryta att den blir lite sladdrig. Enklast är dock att torka dill. Bind ett snöre runt stjälken och häng uppochned på mörk och torr plats. När dillen är ordentligt torr, så smular Du ner den i Burk eller påse. Det går också att torka i vanlig ugn eller micro. Länge på låg värme. Fisken drar Du naturligtvis upp själv!!!!

Att välja paddel.

Har Du också fått syrliga kommentarer om vilken paddel Du använder?

"Va, har Du en sån där eskimåvisp! Den kommer man ju ingen vart med."

"Ha! Med så där stora blad och så mycket vinkel, kommer Du snart att ha senknarr i handleden!"

"Crankschaft?! Är det en sån där nymodighet? Det ser ju ut som om nån har trampat på skaflet, vetja."

En del människor vill gärna sälja in sin egen idé om hur saker och ting skall vara. Pracka den på varenda människa i omgivningen och köper man det inte, så är man ju helt jävla blåst och får tåmjutasan skylla sig själv.

Jag tycker att man ska ha precis den paddel man trivs bäst med och som passar den typ av paddling man mest ägnar sig åt och som passar den typ av kajak man har.

Kajakens bredd betyder t. ex. en hel del för hur kort paddel man kan ha. Försök att paddla en Albatross med en paddel som är två och femton, så förstår Du vad jag menar. En bred kajak kräver helt enkelt en längre paddel.

Självt paddlar jag en smal kajak och föredrar en kort paddel och därmed en hög stil, på gränsen till racingstil.

Att paddeln är kort, innebär att jag kan föra den nära kajakens sidor, utan att behöva lyfta armarna så högt. Att jag kan föra paddeln nära kajakens sidor, innebär att jag kan manövrera kajaken kvickt och kraftfullt eftersom hävarmen blir liten. Detta passar väldigt bra för den sortens paddling som jag tycker om, nämligen att snirkla ut och in mellan stenar, följa strandkanten, leka runt. Ganska stora blad, gör också att jag i kombination med hög paddelstil, kan accelerera snabbt, vilket är bra om jag vill fånga en surfvåg, eller snabbt behöver ta mig ut ur en kinkig situation som har uppstått för att jag gjort en felbedömning av en rockhoppingsituation.

Ett annat skäl till varför jag har valt en kort paddel med påföljden hög paddelstil, är att jag inte är särskilt stark och jag upplevde en betydlig skillnad i energiåtgång per mängd paddling när jag bytte från 235 cm och Archipelago-blad till 215 cm och Powermaster-blad. Jag blev inte lika trött av att hänga med dom som paddlar snabbt. Jag fönn det mycket lättare att hålla en hög frekvens i paddlingen, vilket är bra för en person som är mer seg än stark.

Man behöver inte alltid tänka i termerna, att få ut mesta möjliga energi ur varje paddeldrag.

En del paddlare bryr sig inte alls om det. En del tänker på det ibland och ibland inte. Andra vill alltid ha ut max ur den energi de lägger ner i paddlingen.

Om man nu vill ha ut mesta möjliga ur den energi man lägger ner, så bör hela paddeldraget vara parallellt med kajakens färdriktning och paddelbladet bör vara så vertikalt som möjligt i vattnet. Ett svep, för att svänga

kajaken, är alltså inte så effektivt i framdrivningssyfte. Mycket av energin riktas då ut ifrån och in emot kajakens sidor.

Om man då översätter detta till en kort paddel med hög paddelstil, så sätter man i paddeln så långt fram som armen räcker och tar upp den igen i höjd med höften, innan den börjar lyfta vatten.

Översätter vi det till en lång paddel med låg paddelstil, så bör paddeldraget vara ganska kort och paddeln föras i ungefär 90 graders vinkel i förhållande till kajaken. Resultatet blir en ganska hög frekvens, vilket alltså inte kräver så mycket muskelstyrka av paddlaren. Man kan dessutom sitta ganska avslappnat med armarna lågt. Paddla länge, utan att bli trött.

Om man gör långa kraftfulla paddeldrag med en lång paddel och låg paddelstil, så kommer draget att bli lite av ett svep och mycket av energin att riktas in emot och ut ifrån kajaken och om Du har en ganska kortkölad kajak, så kommer den nog tillochmed att slingra sig fram.

Kajakens däck betyder också väldigt mycket för hur låg paddelstil Du kan ha.

Jag äger en egenhändig byggd eskimåkajak, som jag är väldigt stolt över och ibland paddlar jag den till och med.

Sittställningen är totalt annorlunda i denna eskimåkajak jämfört med våra moderna kajaker.

Man sitter med helt raka ben, platt emot durken och däcket nästan smiter åt om översidan av lären. Detta innebär att man kan föra paddeln väldigt lågt, nästan parallellt med vattenytan.

Det känns helknäppt att paddla min eskimåkajak med 215 cm crankschaft-paddel och Powermaster-blad!

Sedan har vi detta med vind. Paddlar man länge i hård vind, utan vågor som ger lä, så tror jag definitivt att det är mindre tröttande att använda en lång paddel och låg paddelstil. Ungefär som att cykla i kraftig stigning på en hög växel. Man liksom knallar så sakteliga framåt, utan att bli alldeles mör.

Självt avskyr jag vind! Särskilt om den som ofta är fallet i Östersjön, blåser fritt över nästan väglöst vatten. Bara att vistas i hård vind gör mig trött och irriterad på nolltid.

Jag paddlar alltså inte gärna en hel dag under sådana förhållanden, utan väljer hellre att hoppa från ö till ö, så att jag får vila öronen i lä. Jag lägger hellre ner stor kraft på att snabbt ta mig över blåsgattet och sedan rasta en stund. Tanka lite vatten å kanske en banan. Därför har jag hellre en kort paddel med stora blad å kör på "stora kranen".

Prova alltså ut vilken paddel som passar Dig bäst. Som passar Din kajak och din typ av paddling bäst och kom även ihåg att det är tillåtet att byta från det ena året till det andra om Du känner att Du vill prova på ett nytt sätt att paddla! Det gjorde jag och jag kanske gör det igen en dag.

Karin Mentzing :-)

NÅGRA ENKLA ILLUSTRATIONER PÅ MINA
TÄNKAR KRING LÅNG-LÄNGRE PADDEL,
LÅG-HÖG KAJAK, LÅG-LÄGRE ARMFÖRING,
LÅNGDEN PÅ PADDELDRAGET.

KARIN MENTZING ☺

4cm AV PADDEN ÄR I VATTNET

HÖG KAJAK

LÅG KAJAK

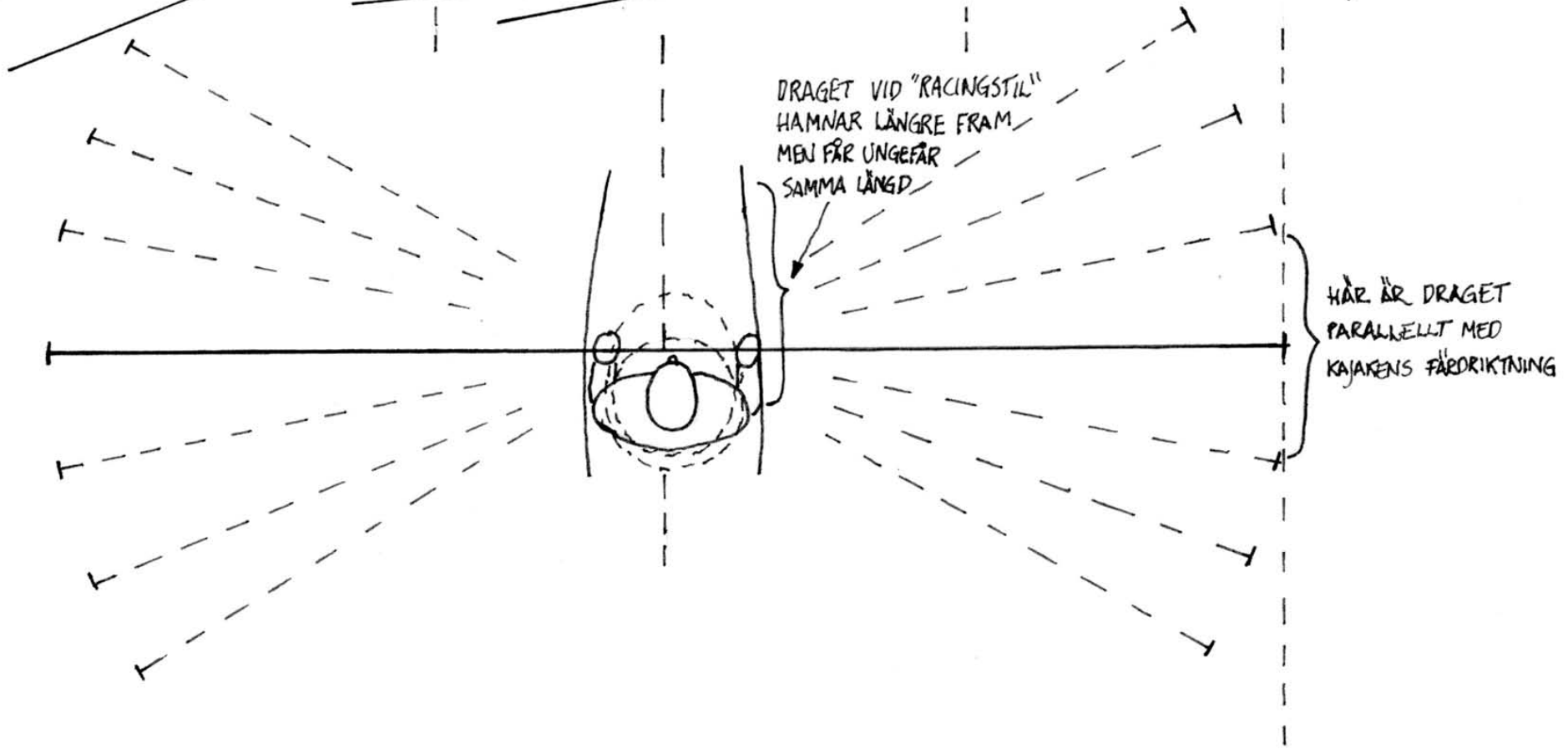
15 cm LÅNG PADDEL

20 cm LÅNG PADDEL

15 cm LÅNG PADDEL

20 cm LÅNG PADDEL

VATTENYTA

DRAGET VID "RACINGSTIL"
HAMNAR LÄNGRE FRAM,
MEN FÅR UNGEFÄR
SAMMA LÄNGD

HÄR ÄR DRAGET
PARALLELLT MED
KAJAKENS FÄDRIKTNING

Lyme Bay-tragedien.

vid tangentbordet: Karin Mentzing

Lyme Bay-tragedien är en av de mest omtalade olyckor med kajaker någonsin.

I Storbritannien finns mängder med s.k. outdoor centers, vilket för oss svenskar kan låta en aning suspekt. Man sover och äter i ett hus och ger sig ut på olika aktiviteter under dagarna. Det kan vara vandring, bergsklättring, cykling, olika vattensporter o.s.v. och dessa center är mycket populära i Storbritannien.

Man har ju inte särskilt mycket vildmark att tillgå i detta tätbefolkade land och det finns ingen allemansrätt.

Om man skall tälta, så måste man be markägaren om lov och om markägaren ger lov, så har han/hon också ansvar för eventuella bränder eller olyckor som kan drabba camparna, så frågar man, får man i allmänhet nej och i synnerhet om man har med sig barn och ungdomar, som man ju aldrig vet vad dom kan råka ut för eller ställa till med....

I skolgången ingår att ungarna skall göra olika sorters outdoor-aktiviteter med jämna mellanrum, jag tror faktiskt att det är varje år. Då åker klassen iväg till ett outdoorcenter och detta är vad en skolklass gjorde i Mars 1993. Dom tog in på outdoorcentret i Lyme Bay för att ägna några dagar åt olika outdoor-aktiviteter.

På morgonen gav sig en grupp ut för att paddla kajak. Gruppen bestod av åtta elever, en lärare från skolan och två ledare från centret. Varken ungarna eller läraren hade paddlat kajak förut.

Det visade sig vid senare efterforskningar att ledarna hade en BCU level one star test, som är mycket basic och inte på något vis handlar om undervisning eller ledarskap. Dom var alltså inte några garvade paddlare, kan man säga.

Samtliga paddlare satt i små forskajaker av plast, utan varesig skott eller extra flytelement och endast de två ledarna hade kapell på jakakerna. Ledarna var iförda ordentliga paddel-flytvästar. Ungarna och läraren hade nån sorts uppblåsbar räddningsvästar, som normalt är uppblåsta till hälften och då ger viss flythjälp, men måste blåsas upp till full storlek för att ge erforderlig flytkraft vid en badsituation.

Gruppen fick ingen instruktion om hur västarna skulle blåsas upp.

Förberedelserna inför paddlingen, bestod i att ungarna hade fått simma några längder i en uppvärmd inomhusbassäng, trampa vatten samt gjort minst två kapsejsningar med polokajak utan kapell.

När det var dags att ge sig ut på färden, höll ledarna en kort och väldigt grundläggande instruktion på land, innan gruppen sjösatte.

Turen var planerad att gå c:a tre kilometer österut, utmed land och sedan samma väg tillbaka igen.

När gruppen sjösatte, kapsejsade en av eleverna så gott som omedelbart och den ene ledaren fick honom tillbaka i kajaken igen. Direkt därpå kapsejsar läraren och samme ledare får åter göra en räddningsinsats, men läraren kapsejsar igen och den andre ledaren plockar upp honom.

Under tiden som denna tredje räddning pågår, börjar gruppen att driva ut från land. Det blåser frånlandsvind, men inte särskilt hårt.

Det har nu gått c:a 45 minuter från att gruppen sjösatte och klockan är ungefär 11.

Ledaren och eleverna bildar nu en flotte, för att hålla ihop gruppen.

Läraren och den andre ledaren är fortfarande kvar inne vid stranden.

Vid 11.30 har gruppen i stort sett förlorat synkontakt med de två vid stranden och vågorna börjar nu att bli så höga att dom sköljer in i sittbrunnarna. Man förlorar paddlar och börjar få svårigheter att hålla ihop flotten.

Läraren och den andre ledaren har tydligen inte gått i land för att tillkalla hjälp, utan även dessa två driver nu iväg ut från land.

Ungefär en timme senare....de nödställda börjar nu att bli rejält nedkylda och flera är dessutom sjösjuka. En efter en kapsejsar och deras vattenfyllda kajaker försvinner iväg, tills slutligen endast en av eleverna sitter i sin kajak med resten av gruppen hängande över den. Straxt kapsejsar även denna sista kajak.

Klockan är nu c:a halv fyra - fyra och samtliga är rejält nedkylda.

Två av eleverna lämnar gruppen och börjar simma emot land. De andra gör tappra försök att hjälpa varandra att klara sig i det kalla vattnet, men dom följer inga rekommenderade regler för hur man skall bete sig, t.ex att kura ihop sig sida vid sida.

Klockan 17.46 plockar en helikopter upp fyra av de nödställda och en annan helikopter plockar upp en av de två som simmat emot land och ger sig sedan ut för att plocka upp ytterligare tre av de nödställda i gruppen längre ut.

Läraren och den ledare som var med honom, plockas ungefär samtidigt upp av en räddningsbåt och den siste -den andre av de två som simmade emot land- blev kl. 18.40 upplockad av en fiskebåt.

Utgången av olyckan blev att fyra av ungarna dog och så vitt jag förstår är dödsorsaken i samtliga fall fastställt som drunkning, men det är ju svårt att veta om de döda var så nedkylda att dom faktiskt dog av det, snarare än drunknade.

Efterföljderna blev böter och fängelsestraff för ägaren av outdoor centret. Han hölls som ansvarig för att centret skulle ha kvalificerad personal samt att utrustningen skulle vara avpassad för det man utsatte den för, t.ex att kajakerna skulle haft flytelemt, kapell skulle ha funnits till kajakerna, instruktioner skulle ha givits om hur flytvästarna användes o.s.v.

Centrets ägare lär senare ha stämt Kustbevakningen för illa utfört arbete. Dom ska enligt uppgift ha kommit sent ut och dessutom letat på fel plats.

Jag har inte lyckats få tag i någon information om huruvida dom har klanat sig eller om dom har fått dåliga uppgifter från den som larmade, vem det nu var....?

Kustbevakningen sade å andra sidan i TV dagen efter olyckan att ingen rapport hade lämnats i förhand om att denna grupp skulle ge sig ut, vilket är praxis i Storbritannien.

Frågorna man ställer sig efter en sådan här olycka är alltid många och det är alltid svårt att få en fullständig bild av vad som verkligen har hänt, men faktum kvarstår: Olyckan har hänt och det är uppenbart att de två personer som var ledare för gruppen inte var kvalificerade eller kunniga nog att utföra detta jobb.

Som en direkt följd av den här olyckan har sedan juni -96 krävts en licens för att få leda ungdomar under 18 år inte bara i kajakpaddling, utan i alla vattensporter samt vandring, klättring, mountain-biking, caving (grottning??) och skidåkning.

För att få licensen måste man ha viss fastställd utbildning och varken utbildningen eller licensen är gratis, kan jag lova.

Jag har hört några ganska härresande berättelser om uthyrare och färdledare i Sverige, som uppenbarligen inte haft till närmelsevis de kunskaper jag tycker att man bör ha för att idka sådan aktivitet. I några fall har incidenter varit så nära en ruskig olycka att man kommit undan med endast en hårsman. I andra fall har det aldrig kommit till en incident, men det hade lika gärna kunnat gå riktigt illa.

En annan sak som det har kommit allt tätare rapporter om de senaste åren, är jet-drivna höghastighetsfärjor.

Det började med grottan under North Stack utanför Holyhead i Wales.

Det här är ett område som är omåttligt populärt bland brittiska paddlare. Flera av landets bästa tidal races finns utmed denna kuststräcka och grottan under North Stack är ett vanligt lunchställe för många kajakister. Den är för det mesta skyddad för väder och vind och just den här dagen låg havet som en spegel.

En grupp mycket erfarna paddlare hade varit ute och lekt i tidalracet vid North Stack och satt nu i godan ro och åt sina smörgåsar i ovan nämnda grotta.

Plödsligt kommer ett set av mycket höga vågor rullande rakt in i grottan och kajakisterna fick bråda dagar att rädda vad som räddas kunde. Du vet ju själv hur det brukar se ut när ett gäng kajakister stannar för lunch: Våta kläder och annan utrustning spridd över kajaker och stenar. Några kajaker lyckades dom rädda. Några drev ut i viken och man fick paddla ut och hämta dom. Kläder och annat låg och flöt överallt i vattnet.

Det visade sig så småningom att den jet-drivna höghastighetsfärjan Holyhead-Dun Laoghaire hade varit försenad i starten och kaptenen drog på full fart tidigare än vad som är tillåtet.

En annan ruskig tanke är den att kusten här vimlar av spännande grottor, som också är mycket populära utflyktsmål för kajakister och en lugn dag som denna, är det bara ett rent under att det inte fanns paddlare i någon av dessa grottor.

I de två senaste numren av BCU:s Canoe Focus har jag läst om färjorna som går från Harwich, ut över Nordsjön och vad dess svallvågor ställer till med.

Utanför Harwich finns många sanddynor, varför infartsrutten till hamnen går utefter land några miles. Här ligger traktens finaste badstrand, som sommartid är fullsmockad av badande, alltifrån vuxna till små barn.

Detta är också ett område där många människor gör sin första provtur i en kajak.

Vid flera tillfällen de senaste somrarna har rapporterats om enorma vågor som helt oförberett har dykit upp och sköljt med sig badlakan, leksaker och kläder från långt upp på stranden. Ungar har blivit omkullslagna och lokala fiskare har klagat vilt över våldsamma vågsvall.

Den värsta incidenten inträffade den 14 Augusti i år. Havet var platt som en pannkaka när en våg, över tre och en halv meter hög plötsligt kom rullande från ingenstans.

En mor som blev intervjuad i lokalradion, beskriver hur hon såg denna vägg av vatten komma emot sina två små barn som lekte i vattenbrynet.

Hon grabbade tag i ungarna och rusade upp för stranden. Vänder sig om och ser sina tillhörigheter, som hade legat en bra bit upp på stranden, men nu flöt runt där ute i vattnet.

Vi har ju ett antal sådana här färjor i Sverige också. På bilden här nedan kan Du se tre färjor. Den längst ned är en sådan som trafikerar sträckan Holyhead - Dun Laoghaire samt Nordsjön. Jag har åkt med den emellan Holyhead och Dun Laoghaire och kan intyga att den är ett MONSTER!!!

Den i mitten är en sådan som trafikerar Gotland och Öresund. Vilken sort det är som angör Göteborg, vet jag inte. Det finns i allafall en som går Fredrikshamn - Göteborg och jag antar att det också är den lilla, men hur är det med trafiken till Storbritannien?

Om det inte redan är en av de stora som kör den sträckan, så är det nog bara en tidsfråga innan vi har dom här.

Så vi må huka oss. Kajakister, badgäster och alla andra skärgårdsgäster i Göteborgstrakten!!

Tre och en halv meter höga vågor kan vara ett skojigt äventyr att surfa i, men man vill ju helst veta när och var man har att vänta dom!!

Frånlandsvind.

av Paul Caffyn. översättning: Karin Mentzing

Vind är kajakpaddlaren's förbannelse. Vind orsakar merparten av de problem som kan uppstå för paddlaren; krabb sjö, kapsejsningar, nedkylning, tidvatteneffekter, surf o.s.v.

Det finns trots allt ett undantag: Vind akterifrån, eller snett akterifrån kan vara en ren välsignelse för framfarten.

Vind från sidan medför ständiga kurskorrigeringar för avdrift och mer koncentration på att balansera kajaken. Mot- eller sned motvind orsakar tröttande, själsdödande, vått och hårt arbete.

Den hemskaste och mest bedrägliga vinden, är den som blåser från land.

Bedräglig, för att man nära land får intrycket av mycket lugnt väder, men ger man sig av utåt havet så ökar vinstyrkan dramatiskt, ju längre ut man kommer.

En hög kustlinje, såsom berg, skog eller höga sanddynor är särskilt bedräglig.

Värsta fällan för den lågt liggande kajakpaddlaren är där dessa skyddande kuststräckor plötsligt bryts av klyftor, fjordar, branta dalar eller vikar med smalt inlopp.

Vid ett tillfälle under min Australien-tripp, blev jag överraskad av ett hastigt vindomslag. Jag befann mig långt från land alldeles söder om Jervis Bay och fick så fruktansvärt hårt slit med denna hastigt påkomna frånlandsvind, att jag var nära att kasta in handduken och överge hela resan. När jag kraftlös linkade in i lä av St Georges Head, myntade jag frasen: "Vind är definitivt kajakpaddlaren's förbannelse."

Vindstyrka.

Ovanför en höjd av 500-600 m. över vattenytan har vinden en ohindrad framfart. Under 500 m. ökar friktionen mellan luften och den yta vinden blåser över. Detta resulterar i en minskning av vindstyrkan ju närmare mark- eller havsytan man kommer. Hur mycket vindstyrkan minskar beror på hur ytan ser ut; över bergig skogsterräng med högre friktion, blir vindstyrkan lägre än över öppet hav, där friktionen är betydligt lägre.

Ungefärligt friktionsmotsånd över öppet hav: Den uppmätta vindstyrkan 500 m. över havsytan reduceras med 33% nere vid vattenytan. Över kuperat land däremot, reduceras vindstyrkan med 66%. Detta innebär att 30m/s på 500 m. höjd, kommer att resultera i 20m/s vid vattenytan och 10m/s över kuperat land. Det är alltså här som det bedrägliga med frånlandsvind blir uppenbart. Räkna med att lägga 50% till vindstyrkan på land, när den når havet. En svag vind på 3m/s på land, förvandlas till 6 m/s frisk bris när den blåser ut över havet. Och en frisk vind på 8 m/s över land, blir då 16 m/s styv kuling när den kommer ut över öppet hav.

Höjd och utseende på kustlinjen, bestämmer hur bred zonen av lugnt skyddat vatten blir utmed strand kanten. En bred sandstrand med låga sanddynor eller öppna fält utmed kusten, ger nästan inget skydd alls. Höga lodräta klippor ger en mycket bred zon av lugna skyddade vatten, naturligtvis beroende på hur öga klipporna är, vilket bestämmer var vinden kommer att träffa vattenytan. Den uppenbara faran med frånlandsvind, är att bli utblåst på havet. Där det inte finns några öar utanför kusten, som man kan söka lä bakom och nästa kontinent ligger tusentals kilometer bort, är chansen att överleva i stort sett noll, såvida man inte har en nödradio. Jag vidhåller att när vindhastigheten överskrider 15 m/s, så kan man helt enkelt inte paddla mot den några längre sträckor. Vilket litet misstag som helst, såsom en tappad paddel eller en kapsejsning, -bådadera hände två paddlare utanför Jervis Bay- kommer att driva paddlaren långt ut från land och öka avståndet till tryggheten, innan situationen är utredd.

Som exempel för er som ännu inte upplevt situationer med frånlandsvind, kan jag berätta vad jag hade att tampas med under min första dag i Berings Hav på norra sidan av Alaskahalvön.

Jag stötte på djävulsk frånlandsvind med styrkor på uppemot 20 m/s. Den blåste över platt tundra och ut över den låga strandremsan. Havet var nästan platt, med bara ett litet svall som rullade in över grusstranden. Vindkrusningar nära stranden och vita gäss ökande längre ut från land. Bedrägliga förhållanden för paddling, för minns den 50%:iga ökningen av styrkan i den vind som blåser från land ut över havet. Förhållandena mer än 10 meter ut från land, var långt över gränsen för vad jag skulle kunna klara av, för att ta mig tillbaka till land igen. Jag tillbringade många timmar med att krypa längs strandkanten, med kajaken i 45 graders vinkel mot stranden för att hindra avdrift och med fören lyftande och sänkande sig emot strandkanten för varje litet vågsvall. Jag var fullt medveten om riskerna, med insikten att nästa landkontakt där ute var packisen och outhärdligt isbjörnsland.

Vid foten av en lång kontinuerlig klippvägg kan man få utmärkt lä vid starka frånlandsvindar. Branta bergväggar nära kusten, höga sanddyner och skog ger också bra skydd, men så fort man kommer till en öppning i landskapet, t.ex. en fjord, en smal vik eller hamninlopp, dal, klyfta eller flodmyrning, så trycks vinden ut genom denna öppning med ohämmad styrka och orsakar mycket starka vindar med våldsamma byar. Och det är våldsammheten i dessa vindbyar som kan orsaka förlust av paddel eller en kapsejsning.

Många skyddade vikar och hamnar har ett smalt inlopp som öppnar sig in emot en stor yta med lugnt skyddat vatten. Jervis Bay i New South Wales -Australien- är en klassisk sådan hamn med smalt inlopp och höga bergssidor på båda sidor och vi har många liknande ställen i Nya Zeeland. Frånlandsvind pressas genom sådana smala öppningar med dubbla eller tredubbla styrkan jämfört med den inne över land.

Även på ställen där en kontinuerlig kustlinje av höga berg bryts av en udde som sticker ut i havet, kan man vänta sig ökade vindstyrkor med svåra kastbyar.

Vindstyrka i Beaufort	Vindhastighet i m/s	Vindhastighet i knop	Namn till lands	till sjöss	på engelska
0	0-0,2	0-1	lugnt	stiltje	calm
1	0,3-1,5	2-3	svag vind	nästan stiltje	light air
2	1,6-3,3	4-6	svag vind	lätt bris	light breeze
3	3,4-5,4	7-10	måttlig vind	god bris	gentle breeze
4	5,5-7,9	11-15	måttlig vind	frisk bris	moderate breeze
5	8,0-10,7	16-21	frisk vind	styv bris	fresh breeze
6	10,8-13,8	22-27	frisk vind	hård bris	strong breeze
7	13,9-17,1	28-33	hård vind	styv kuling	near gale
8	17,2-20,7	34-40	hård vind	hård kuling	gale
9	20,8-24,4	41-47	hård vind	hård vind	strong gale
10	24,5-28,4	48-55	storm	storm	whole gale
11	28,5-32,6	56-63	svår storm	svår storm	storm
12	32,7-	64-	orkan	orkan	hurricane

Längdenheter:

1 cm = 0,39 inch	1 inch = 2,54 cm
1 m = 3,28 fot	1 fot = 0,3 m
1 m = 1,09 yard	1 yard = 0,91 m
1 km = 0,62 mile	1 mile = 1,609 km
1 km = 0,54 naut. mil	1 naut.mil = 1,852 km

Vattentäta skott.

vid tangentbordet: Karin Mentzing

Sea Kayaker Magazine publicerade för nåt år sedan en artikel av Derek Hutchinson, där han påstod sig vara den som uppfann det vattentäta skottet och var först med att sälja kajaker med vattentäta skott och luckor.

Många paddlare visste bättre och häsknade till. Frank Goodman blev överöst med brev och telefonsamtal och tvingades bryta sin stillsamma och tillbakadragna tillvaro så här på ålderns höst och skrida till aktion.

Jag har följt meningsutbytet i I.S.K.A. Newsletter och det har till stora delar varit mycket spännande.

Ännu mer spännande blev det när jag på symposiet på Anglesey bevistade ett mycket fint föredrag av Mr Sam Cook, som är en av de personer som figurerat i debatten om vattentäta skott och luckor.

Föredraget har fått namnet: "The birth of the Nordkapp and its maiden expedition."

Du börjar kanske ana vartåt det lutar nu.

Jag skall referera ganska mycket till en av Franks artiklar i I.S.K.A. Newsletter, dels för att jag just nu har den framför mig och dels för att den uttrycker i stort sett vad som även kom fram på Sams föredrag.

I början av sjuttioalet ville en kille som heter Colin Mortlock göra en expedition från Bodo till Nordkap i Norge. Han samlade ihop ytterligare fem Brittiska toppaddlare; Colin Litten, Sam Cook, Jon Anderson, Nigel Matthews och Pete Davis.

Colin, Sam och Jon började titta sig om efter kajaker och utrustning som skulle kunna passa för expeditionen. De bestämde sig för att Anas Acuta var det närmaste de kunde komma i fråga om lämplig kajak och tog därför kontakt med Frank Goodman, för att be honom modifiera den så att den skulle passa deras behov bättre.

Frank tyckte inte att det var någon god ide' att ändra en befintlig kajak så mycket, utan lovade att designa en helt ny kajak åt grabbarna, förutsatt att det kunde få bli en kajak som gick att sälja till fler paddlare än bara dessa sex.

Medan Frank tog itu med denna uppgift, satte Colin, Sam och Jon igång med att testa

räddningar i realistiska situationer. Och nu kommer jag till det verkligt intressanta: De upptäckte att det inte fanns en chans att tömma en fullastad och expeditionsutrustad kajak, inte ens en så liten kajak som Anas Acutan ute i öppet hav i tufft väder. De var helt enkelt inte starka nog att lyfta upp den.

De beslutade sig för att bästa sättet att lösa en sådan här situation, var att plocka upp simmaren i kajaken och sedan pumpa ut vattnet. Dels blev det lättare för simmaren att ta sig i kajaken, när den låg lågt och dels tryckte denne ur en hel del vatten, bara genom att sätta sig i kajaken. (Archimedes, Du vet.) Dessutom var det lättare att ligga sida vid sida med en vattenfylld kajak, när det gick vågor, eftersom den inte for omkring lika mycket som en tömd kajak gör.

Nu handlade det alltså om att minimera den mängd vatten som kunde komma in i kajaken, för att inte behöva pumpa hur länge som helst.

Grabbarna designade luckor och monterade in skott i kajakerna. Dessutom monterades en pump på akterdäck, för att en räddande kamrat skulle kunna pumpa kajaken tom åt den före detta simmaren. Denna pump var alltså inte -som jag alltid trott- ämnad att användas av den som sitter i samma kajak som pumpen.

Frank var så förtjust och imponerad av ide'n med luckor, skott och pump, så han införde det som standard på Nordkappen. Han var dock inte nöjd med luckorna och provade under åren som kom, flera modeller, tills han slutligen designade den VCP-lucka som tillverkas av Valley och än i dag används på många kajaker. (Bl.a. på Derek Hutchinsons' designer)

Det som jag finner mycket intressant i den här historien, är detta med omöjligheten att tömma en fullastad kajak i grov sjö. Jag har gjort det i lugnt vatten och jag har, framförallt i Wales, gjort tömningar i grov sjö, men med i stort sett tomma kajaker och allt detta har funkat bra.

Jag har däremot aldrig gjort något försök att tömma en fullastad kajak i grov sjö. (Jag har aldrig varit i situationen att behöva försöka.)

Jag efterlyser härmed seriösa utforskare på detta område och ser med tillförsikt fram emot rapporten. (Stefan??) Naturligtvis emedan jag själv håller mig torr å varm!!!!

KANOTBOKEN

Jag har läst en ny bok. Den heter Kanotboken och är skriven av Björn Thomasson. En mycket trevlig bok. Jag fullkomligt slukade den. Den handlar om att bygga kanot i trä och epoxi, kanotdesign, kanotens historia, paddelteknik, turteknik, navigation, vinterpaddling, hård vind, höga vågor mm.

Boken är rikt illustrerad med praktiska tips och mycket teori.

Vet du hur den prismatiska koefficienten är beskaffad i din kajak?

Eller vad diffraktion kring en utstickande landtunga kan åstadkomma?

Eller skillnaden mellan advektionsdimma och strålningsdimma?

Ja en mycket varierande bok som passar både praktiker och teoretiker. Köp den!

Den kostar 350,- den är värd varenda krona.

Det enklaste sättet är nog att ringa eller skriva till:

Björn Thomasson Design
Skånevägen 4

222 70 Lund

Tel: 046-13 94 16

Björn är en mycket trevlig person som gärna delar med sig av sina kunskaper.

Boken är utgiven av LT Förlag och finns troligen hos din bokhandlare också.

Jag har rensat ut i garaget, för nu tänker jag bygga en alldeles egen träkajak i vinter!

Håkan Jernehov.

Guldkorn

Nog är det väl trevligt att få återuppliva gamla minnen från farvatten och platser som man besökt vid ett tidigare skede i livet. Än roligare blir det då nya upptäckter sker i samma stund. Med ett öppet sinne blir förvisso allt till nya upplevelser, men ändå ...

Texten vik som tidigare gav ett skyddande lugn, där dyningarna nu rullar in och slår upp kaskader av salt skummande vatten.

Fifång - Trosa skärgård, just en sådan plats som med sin södra udde nosar lite på Östersjön.

Klipputsprång och utmejslade vikar liksom plöjer de instormande vågorna.

Även de omkringliggande skären ter sig med sina former som ett nöjesfält för en adrenalintörstande "rockhopper". (okej, okej - för svenska förhållanden alltså)

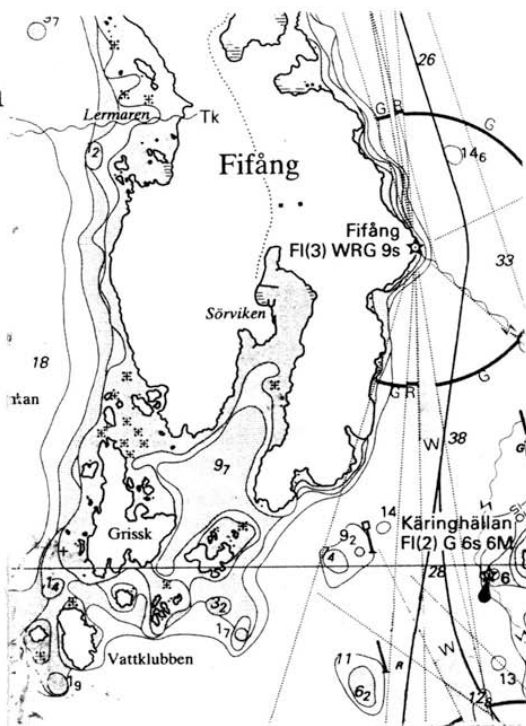
Eller vågar man ta det ordet i sin mun?

Låt mig få passa på att kasta ut en fråga kring detta.

Har vi här i Sverige givit den här benämningen en alltför omfattande betydelse?

Nog borde väl "rockhopping" innebära någon form av avsiktlig närkontakt med klipporna? Eller är det okej att kalla "upptäcktsfärd-utan-repor-i-kajaken" för detsamma?

Tomas Lindgren

Säl - säg säl och le.

19 Oktober -97 samlades Kalmar kanotklubb till sin årliga sälutflykt. 45 personer samlades.

Solen sken -14 grader varmt- höstlöven kantade vår väg och Öland låg som ett långt band i horisonten.

Sälen låg på plats - iakttog oss. När vi kom närmare dök sälen, men ganska snart tittade dom upp igen. Nyfikna på oss.

Vi tog en sväng ut i havet innan vi stannade på en ö för lunch.

Sälen kom fram till ön och tittade upp igen där vi satt i lugn och ro och solade oss.

Två medlemmar från Kontaktnätet var med i gruppen. Martin från Kalmar samt mig själv, undertecknad.

Marianne Åman

Havspaddlarnas Höstträff. Första helgen i Oktober arrangerar Mikael Rosén denna träff och det är nu åttonde året i rad man samlas för att umgås, paddla, bevista ett föredrag samt tävla i kajakakrobatik. Drygt 70 personer deltog i årets upplaga och vi fick oväntat vackert väder. Lördagens paddelutflykt innefattade även demonstration av räddningstekniker, genomfört av två medlemmar från Brunnsvikens kanotklubb. På söndag morgon höll Klas Sandell ett mycket fint föredrag om skärgårdskultur och friluftsliv och Bengt Hansson från SKF:s Långfärdskommitté informerade om deras verksamhet. Inofficiellt Svenskt Mästerskap i Kajakakrobatik har sedan tre år omfattats av två klasser: Motionsklass och Mästarklass. Mästarklassens segrare blev som vanligt Mårten Sundblad. Mårten har vunnit tävlingen alla år, utom -95, då han avstod att delta. Orsaken till att han avstod -95 är höljt i dunkel. Jag hörde mummel om mutor....

Havskajakens dag. Sista söndagen i Oktober samlas mången tapper paddlare vid Svima. Jag säger tapper, ty det vore mig fullständigt främmande att sätta mig i en kajak kl. 8 på morgonen, vid -4 grader celsius, om det inte vore för alla dessa trevliga likasinnade. Det är 14:de året i rad som Jim Danielsson arrangerar denna dagstur i umgängets tecken och i år uppgick antalet tapper till 69. För oss icke-stockholmare (folk kom ända från Skåne!) så var naturligtvis Slussen den exotiska höjdpunkten på turen. Men det finns en höjdpunkt till: Bakelse. Bakelse kan man erhålla om man genomför tre eskimåsvängar under lunchuppehållet på Djurgården. Årets badare var Tomas Lindgren från Trosa som genomförde tre **olika** rollar, samt Sten E Karlsson från Gnesta, vars vackra hemgjorda eskimåpaddlar väckte stor beundran. Väl hemkommen till Nyköping igen, tillbringade jag c:a 30 minuter i het dusch för att tina upp!

Karin Mentzing